CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD	PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **E-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny *Formuła 2015*

JĘZYK POLSKI

Poziom rozszerzony

Symbol arkusza
EPOP-R0-**100**-2306

DATA: **16 czerwca 2023 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS TRWANIA: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **40**

WYPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

Uprawnienia zdającego do:

☐ dostosowania zasad oceniania.

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2022

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 15 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wybranego do realizacji.
4. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Możesz korzystać ze słownika ortograficznego i słownika poprawnej polszczyzny.
9. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na następnych stronach.

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

Temat 1. Określ, jaki problem podejmuje Andrzej Karcz w podanym tekście. Zajmij stanowisko wobec rozwiązania przyjętego przez autora, odwołując się do tego tekstu oraz innych tekstów kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 300 wyrazów.

Andrzej Karcz
Głos stłumiony. O konwencjonalności literatury

Aby nowe dzieło literackie mogło zaistnieć, musi ustosunkować się do ukształtowanych przez tradycję norm, schematów i wzorców, musi je uwzględnić i musi im się poddać. One warunkują jego powstanie i rozwój; one określają każdy element dzieła oraz ustalają jego sposoby konstrukcji, cechy gatunkowe, styl, formę, kategorie estetyczne itd. Determinują też tematykę dzieła i wyłaniające się z niego znaczenia. Musi ono zawrzeć ustanowione przez tradycję swoiste kody i zasady, które rządzą i jego wewnętrzną strukturą, i znaczeniami generowanymi przez tę strukturę wobec świata zewnętrznego dzieła. Ponadto […] zignorowanie czy niezrozumienie tych kodów i zasad prowadzi do nieczytelności dzieła, a ich znajomość i rozumienie wymagane jest nie tylko od twórcy, ale i od czytelnika. […]

Aby zatem wyrazić cokolwiek, czy to świadomość, przekonania, uczucia czy doświadczenia człowieka, lub odzwierciedlić w jakiś sposób otaczającą go rzeczywistość, dzieło literackie jest zmuszone stosować się do ustalonych przez tradycję norm, zasad i schematów i odnieść się do innych dzieł, stylów, nurtów czy form literackich. One wywierają na dzieło nacisk, współtworzą jego strukturę i pozwalają mu zaistnieć. Są dla niego szansą; konwencja, imitacja stale powtarzających się wzorców, umożliwia i ułatwia jego powstanie. Dzieło nie jest zdane na zaistnienie w próżni (co byłoby niemożliwe) – jego twórca sięga po już wcześniej użyte wzorce i ustalone normy. One dostarczają mu narzędzi, zmuszają do ich wykorzystania, podsuwają artystyczne rozwiązania, mogą nawet być inspiracją.

Dzieło staje się czytelne na tle i w odniesieniu […] do innych tekstów literackich. Może oczywiście próbować się wyłamać, opierać, odróżnić, być inne. Jednak jego możliwości oponowania i odróżnienia się są bardzo ograniczone. […] Dzieło ma bowiem wybór: albo podporządkować się ograniczeniom skonwencjonalizowanych dyskursów i zautomatyzowanych tekstów literatury, uszanować je i zaistnieć, albo nie przystając na nie, odrzucić je i skazać się tym samym na niebyt. Nieprzystanie na ograniczenia i schematy konwencji literackiej, czyli na bycie tekstem literackim pośród innych tekstów, dzieł, stylów czy form literackich, na posłużenie się strukturami języka literackiego i na stanie się wypowiedzią pośród innych wypowiedzi, oznacza bowiem zawężenie komunikatywności i negację literatury, oznacza usytuowanie się poza nią. Dzieło nieprzystające na ograniczenia konwencji i normy tradycji nie może stać się tworem literackim, nie może zaistnieć w ramach literatury. Gdy odrzuca ograniczenia i konwencje, staje się ono tym samym tworem niezrozumiałym i nieczytelnym, wypowiedzią, która nie daje się odczytać jako literatura.

Oczywiście tak wygląda sytuacja skrajna i przedstawiona dość jednostronnie. Wiadomo bowiem, że każde wybitne, nowatorskie i oryginalne dzieło literatury, a zwłaszcza każde arcydzieło, jest nim między innymi właśnie dlatego, że próbując wyrazić przekonania, uczucia i doświadczenia człowieka, efektywnie opiera się ograniczeniom i przełamuje to, co w literaturze uległo uschematyzowaniu, zesztywnieniu i skonwencjonalizowaniu. Czyniąc tak, arcydzieło przyczynia się do zmian w konwencji, modyfikuje jej kształt, przesuwa jej granice – dokonuje wręcz […] swoistego wyłomu w zastanym przez siebie systemie literatury. I tak,

w sposób ustanawiający swą oryginalność, arcydzieło odstępuje od norm i przekracza ramy, których inne dzieła nie są w stanie przekroczyć. Dokonuje tego, posługując się własnymi nowatorskimi środkami artystycznymi, a zwłaszcza sięgając po ujęcie transformujące i odnawiające skostniałe formy literackie […]. Arcydzieło wykorzystuje formy zastane i uschematyzowane poprzez ich absorbowanie, przekształcanie i dostosowanie do własnych potrzeb, celów i rozwiązań artystycznych. Stawiając konwencji opór i konstruktywnie ją zarazem wykorzystując, arcydzieło ustanawia swą oryginalność, zapewnia sobie wyjątkową zdolność oddziaływania estetycznego, a przede wszystkim osiąga najwyższe standardy artyzmu, które stawiają go ponad inne dzieła.

Na podstawie: Andrzej Karcz, *Głos stłumiony. O konwencjonalności literatury*, „Roczniki Humanistyczne", tom LIX, zeszyt 1 (2011).

Temat 2. został wydrukowany na kolejnych stronach.

Temat 2. Dokonaj interpretacji porównawczej podanych utworów. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 300 wyrazów.

Krzysztof Kamil Baczyński
Ars poetica[1]

Wiersz jest we mnie zły, obcy, zły i nienawistny,
i pali moje noce gorejącym ogniem,
idzie przeze mnie tłumny, rozkrzyczany sobą
jak pochód ulicami niosący pochodnie.

Wiersz jest zły, nienawistny, chce rozerwać formę
(Jak to ciężko zakuwać wolnego w kajdany),
chociaż wydrę go z głębi palącego wnętrze,
nigdy całkiem nie będę jego władczym panem.

Z krzykiem szarpie się, męczy, aż strzeli wołaniem,
potem stanie się obcy, przyjaciel niedoszły,
stanie w progu zamarzłym, płonącym, stworzony,
i pójdzie w mróz wieczorów tam, gdzie inne poszły.

Jesień 1938

Krzysztof Kamil Baczyński, *Ars poetica*, [w:] tegoż, *Ten czas. Wiersze zebrane*, Warszawa 2018.

[1] *Ars poetica* (łac.) – sztuka poetycka.

Tadeusz Różewicz
Moja poezja

niczego nie tłumaczy
niczego nie wyjaśnia
niczego się nie wyrzeka
nie ogarnia sobą całości
nie spełnia nadziei

nie stwarza nowych reguł gry
nie bierze udziału w zabawie
ma miejsce zakreślone
które musi wypełnić

jeśli nie jest mową ezoteryczną[1]
jeśli nie mówi oryginalnie
jeśli nie zadziwia
widocznie tak trzeba

jest posłuszna własnej konieczności
własnym możliwościom
i ograniczeniom
przegrywa sama ze sobą

nie wchodzi na miejsce innej
i nie może być przez inną zastąpiona
otwarta dla wszystkich
pozbawiona tajemnicy

ma wiele zadań
którym nigdy nie podoła

1965

Tadeusz Różewicz, *Moja poezja,* [w:] tegoż, *Wybór poezji*, Wrocław 2019.

[1] Ezoteryczny – zrozumiały tylko dla wybranych osób.

WYPRACOWANIE

na temat nr ……

	Miejsce dla egzaminatora
……	_____
……	_____
……	_____
……	_____
……	_____
……	_____
……	_____
……	_____
……	_____
……	_____
……	_____
……	_____

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tabelę wypełnia egzaminator!

		Liczba punktów	Suma	Uzasadnienie przyznania 0 punktów
wypowiedź argumentacyjna	A.	0 − 3 – 6 − 9		
	B.	0 − 3 – 6 − 9		
interpretacja porównawcza	A.	0 – 2 – 4 − 6		
	B.	0 – 4 – 8 − 12		
	C.	0 – 2		
	D.	0 – 3 − 6		
	E.	0 – 1 − 2		
	F.	0 – 2 − 4		
	G.	0 – 2 − 4		
	H.	0 – 2 − 4		

BRUDNOPIS *(nie podlega ocenie)*

JĘZYK POLSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2015

JĘZYK POLSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2015

JĘZYK POLSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2015